

УДК 351

О. О. Акімов,
к. держ. упр., доцент, Заслужений економіст України, начальник відділу
правового забезпечення, Національна служба посередництва і примирення
ORCID ID:0000-0002-9557-2276

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.3.135

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО- СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВИ ПАРАДИГМИ СИСТЕМОГЕНЕЗУ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

O. Akimov,
PhD in Public Administration, Associate professor, Honored Economist of Ukraine,
Head of the legal department, National Mediation and Conciliation Service

TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF PUBLIC-SERVICE ACTIVITY AS THE BASES
OF THE PARADIGM OF THE SYSTEMOGENESIS OF PUBLIC ADMINISTRATION

У статті здійснено обґрунтування тенденцій розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності. Проаналізовано теоретичні та інституційні передумови застосування системогенезного підходу до державно-управлінської діяльності, зокрема в частині виявлення формуючих чинників.

Визначено, що системогенезний підхід до державно-управлінської діяльності доцільно застосовувати комплексно, як у контексті здійснення державно-управлінської діяльності, так і до її складових елементів. Передумовами до дослідження системогенезного підходу як підходу розвитку, еволюції основних складових її елементів визначено дослідження таких елементів: державно-службова діяльність (професійна діяльність державних службовців), державно-інституційна діяльність (діяльність органів державної влади). Напрямок дослідження державно-службової діяльності, запропоновано розкрити професіоналізацію загалом державної служби, професійну компетентність державних службовців, формування специфічного комплексу функцій і професійних стандартів; інституціоналізацію трудових відносин у сфері державної служби; розвиток інститутів індивідуальної професіоналізації тощо.

Виявлено проблемні питання формування системогенезного підходу до здійснення державно-управлінської діяльності у гносеологічному аспекті. Запропоновано можливості застосування окремих методів дослідження державно-управлінської діяльності як системного утворення.

The article substantiates the trends in the development of public service as the basis of the paradigm of the systemogenesis of public administration. The theoretical and institutional prerequisites for the application of a systemogenetic approach to public administration are analyzed, in terms of identifying formative factors.

Indeed, the processes of development of public administration, its main parts, their interaction are in a constant evolutionary process, cause scientific interest of scientists in various industries. Public administration is multifaceted in its manifestations. Its main engines are human resources,

institutions, knowledge, information, technical means that form a complex system education. Undoubtedly, such a complex systemic education cannot be in a static state; therefore, it is characterized by development, evolutionary changes, the study of which will reveal the most effective directions for the implementation of public administration. Therefore, the systematization of public administration should be considered in the context of such formative factors as: legal factors; functional factors; organizational factors; institutional factors; competency factors; motivational factors; psychological factors. Since the subject of the concept of systemogenesis is government management, the interaction in it will occur between its elements, namely: processes, conditions, prerequisites for their occurrence, mechanisms, methods, resources and ways to ensure the implementation of government management activity; as well as between the structural elements themselves (subsystems, individual constituent elements).

As a result of the study, it was determined that the system-genesis approach to public administration is advisable to be applied in a comprehensive manner, both in the context of public administration and to its constituent elements. The prerequisites for the study of the systemic genesis approach as an approach to the development, evolution of its main components are studies of such elements as: public service activities (professional activities of public servants), state and institutional activities (activities of public authorities).

Regarding the direction of the study of public service activities, it is proposed to disclose the professionalization of the public service as a whole, the professional competence of civil servants, the formation of a specific set of functions and professional standards; institutionalization of labor relations in the field of public service; development of institutions of individual professionalization and the like. In addition, the problematic issues of the formation of a systemogenetic approach to the implementation of state management activities in the epistemological aspect are identified. The possibilities of using individual research methods of public administration as a system of education are proposed.

Ключові слова: державно-управлінська діяльність, тенденції розвитку, системогенез, публічне управління, державне управління, державна служба.

Key words: public administration, development trends, systemogenesis, public administration, public administration, public service.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Державно-управлінська діяльність багатогранна за своїми проявами. Її основними рушіями є людські ресурси, інституції, знання, інформація, технічні засоби, які утворюють складне системне утворення. Без сумніву, таке складне системне утворення не може перебувати у статичному стані, тому йому притаманні розвиток, еволюційні зміни, дослідження яких виявлять напрями ефективного здійснення державного управління. У системогенезі державно-управлінської діяльності державно-службова діяльність виступає як системне явище та передбачає наступні її види — правозахисна, аналітична, бюджетно-фінансова, організаційно-управлінська, соціально-терапевтична, консультаційно-педагогічна, інформаційно-комунікаційна.

Систематизацію державно-управлінської діяльності доцільно розглядати в контексті таких формуючих чинників: правові чинники; функціональні чинники; організаційні чинники; інституційні чинники; компетентнісні чинники; мотиваційні чинники; психологічні чинники.

Таким чином, проблема виокремлення та подальшого розвитку системогенезного підходу до державно-

управлінської діяльності, порядку організації органів державної влади обумовлена: відсутністю концептуальних засад системогенезного розвитку державно-управлінської діяльності

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Розвиток основних теоретичних положень щодо основних складових публічного управління як системного утворення характеризують сутність та зміст поняття системогенезу як еволюційного рушія їх функціонування. Проблеми державно-управлінської діяльності розглядаються з використанням як наукових праць вчених-адміністративістів, так і представників науки управління, конституційного, трудового, інших галузей права.

Дослідники приділяють увагу різним поняттям, які формують цілісне утворення державно-управлінської діяльності. Проблематиці залучення системного підходу до проблем функціонування та розвитку державної служби та її складових присвячено праці вітчизняних дослідників: О.В. Антонової, В.В. Баштанника, С.А. Дубенко, В.Ю. Захарченка, С.В. Загороднюка, Н.А. Липовської, В.Я. Малиновського, Т.В. Мотренка, В.М. Олуйка, Т.І. Пахомової, Л.А. Пашко, М.І. Рудакевич, А.С. Сіцінського, С.М. Серьогіна, Ю.П. Сурміна та

ін. Теоретичною основою та аналізом практики реалізації основних аспектів державно-службової діяльності займалися такі вчені: В.Б. Авер'янов, Г.В. Атаманчук, Л.Р. Біла, К.С. Бельський, Т.В. Мотренко, В.Ф. Опришко, Р.С. Павловський, І.М. Пахомов, О.В. Петришин, Г.І. Петров, О.П. Рябченко, Ю.С. Шемшученко, М.К. Якимчук та ін. Питання формування та реалізації інституційності суб'єктів здійснення державно-управлінської діяльності розкриті у працях сучасних дослідників вітчизняної науки — В. Авер'янова, Е. Афоніна, С. Вирового, І. Грицяка, В. Малиновського, О. Оболенського, Г. Ситника та ін.; закордонної науки — В. Парсонса, Г. Колбеча, А. Сміта, Дж. Мілла, В. Данна, Л. Пала, П. Брауна, Л. Ганна та ін. Більш предметно проблематику розвитку системогенезу у публічному управлінні виокремлено у доробку Липовської Н.А., яка зазначає, що для життєдіяльності соціальної системи однаково важливі й управління, і самоорганізація, які є двома сторонами процесу системогенезу [1]. Запропоновано авторську розробку концепту системогенезу до всіх елементів системи професійної діяльності державних службовців, в якій застосовано системний підхід як до психологічних, так і соціальних аспектів їх професійної діяльності [2].

Проблематику застосування системогенезного підходу виявлено і до окремих елементів державно-управлінської діяльності. До прикладу складним та багатоаспектним є поняття посади державної служби, яке за своїм змістом, наповненням, характеристиками, місцем у системі державної служби та іншими особливостями вчені розкривають за допомогою різноманітних методологічних підходів. Дослідниками визначено на основі аналізу історичної традиції процеси становлення і функціонування систем державного управління окремих зарубіжних держав, принципи взаємодії складових такої системи та їх взаємозалежності [3], що дозволяє розкрити етапи розвитку державного управління, виявити системогенезний аспект його функціонування.

НЕ ВИРІШЕНІ РАНІШЕ ЧАСТИНИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Загальною проблемою залишаються дослідження тенденцій розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності. Частинами цієї загальної проблеми, які потребують вирішення, є вибір формуючих критеріїв у державно-управлінській діяльності, взаємозв'язки складових елементів державно-управлінської діяльності, формування визначальних факторів розвитку професійної діяльності державних службовців та органів державної влади. Формування концепту системогенезу державно-управлінської діяльності дозволяє систематизувати складові системи державно-управлінської діяльності, виявити їх особливості, встановити взаємозв'язки, розкрити розвиток, підвищувати ефективність державно-управлінської діяльності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті — обґрунтування тенденцій розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми

системогенезу державно-управлінської діяльності. Об'єктом дослідження є державно-управлінська діяльність. Предметом дослідження є виявлення проблем розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності.

Для цього поставлено такі завдання: а) виявити тенденції розвитку державно-службової діяльності як основи парадигми системогенезу державно-управлінської діяльності; б) виявити передумови застосування системогенезного підходу до державно-управлінської діяльності; в) виявити проблеми формування системогенезного підходу до здійснення державно-управлінської діяльності у гносеологічному аспекті; г) окреслити методологічні проблеми дослідження та можливості застосування окремих методів дослідження до системогенезного підходу державно-управлінської діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Формування та розвиток професійної діяльності державних службовців як системного утворення потребує як наукового вивчення, зокрема у контексті методологічного забезпечення, так і ефективною реалізації. У роботі заявлений підхід базується на понятті системогенезу (генезис у перекладі з грец. — походження, виникнення) як процесу зародження та розвитку, еволюції систем від нижчих форм до вищих, тлумаченні етапів цієї еволюції [4].

Для формування нормативно-правової основи розвитку децентралізації, що створює передумови для визначення та розвитку державно-управлінської діяльності у територіальному та функціональному аспектах науковці та практики виокремлюють основні критерії: а) територіальні критерії (запровадження трирівневої системи адміністративно-територіального устрою — регіон, район, громада; визначення громади як адміністративно-територіальної одиниці, що включає один або декілька населених пунктів); б) функціональні критерії (передача функцій виконавчої влади від місцевих державних адміністрацій виконавчим органам відповідного рівня; розподіл повноважень за принципом субсидіарності; розмежування фінансових ресурсів); в) інституціональні критерії (наявність законодавчо закріпленого статусу суб'єктів державно-управлінської діяльності; створення інституційної структури публічного управління) [5].

Найбільш загальною або інтегративною діяльнісною рисою слугує виконання основних — контрольно-аналітичних та організаційно-управлінських функцій. Особливе місце займають вимоги до керівника, який має відповідати базовим вимогам, визначених управлінським рівнем керівної посади. І чим вищий рівень посади керівника в організації, тим більше він потребує універсальної управлінської компетентності — політичної, юридичної, економічної, соціологічної, психолого-педагогічної, управлінської [6].

У державно-службовій діяльності в органах державної влади відображається досить широке коло видів робіт, завдань і функцій — від контрольно-аналітичних

та оперативно-розпорядчих до прогнозно-планових, організаційно-управлінських, адміністративних, представницьких. Оскільки це потребує участі представників багатьох первинних професій (економістів, юристів тощо), то соціально-професійну групу державних службовців пропонується розглядати як "метапрофесію". Висвітлюючи професійну діяльність службовців у публічному управлінні, авторський колектив учених і дослідників Національної академії державного управління при Президентові України зазначають, що саме практична діяльність державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування великою мірою сприяє успішному розв'язанню проблемних питань у сфері економічного, політичного й культурного розвитку суспільства, є чинником інституціональної спроможності національного кадрового потенціалу [7].

Описуючи структуру й зміст державно-службовій діяльності, О. Оболенський акцентує увагу на професіоналізмі й компетенції останнього, пов'язує процеси державотворення й реформування державних інституцій із професійною підготовкою кадрів. Так, структура професійної діяльності на посадах у державних органах та їх апараті охоплює мету, предмет, засоби і процедури діяльності. Мета виконання службово-посадових обов'язків державним службовцем передбачає створення умов для забезпечення прав, свобод і законних інтересів людини як найвищої соціальної цінності. Предмет його діяльності полягає в забезпеченні реалізації завдань і функцій держави. До засобів діяльності вчений відносить правовий інструментарій, організаційні інститути органів державної влади й місцевого самоврядування у різних сферах суспільно-політичної діяльності, організаційно-розпорядчі й консультативно-дорадчі функції, процедури, що включають підготовку нормативно-правових актів органів державної влади й місцевого самоврядування, забезпечення їх реалізації, контролю виконання на основі аналізу та прогнозування політичного та соціально-економічного стану держави [8].

Розкриваючи поняття, принципи і види державної служби, С. Ківалов й Л. Біла зазначають, що її основною ознакою є державно-службова діяльність і, зокрема, в державних органах та їх апараті. Тут важливими є принципи державної служби, у яких втілено основоположні ідеї, настанови, виражаючи об'єктивні закономірності й науково обгрунтовані напрями реалізації її компетенцій, завдань і функцій. Одним із базових є принцип професіоналізму і компетентності, який забезпечується системою професійної підготовки за допомогою засвоєння професійних знань, умінь і навичок. Підкреслимо, що вчені-юристи серед інших важливих галузей професійних знань таких, як держава і право, наука управління, економіка, відводять місце для психології як цілісної і систематизованої сукупності знань про діяльність щодо реалізації повноважень органів державної влади [9].

Слід зазначити, що проблеми розвитку державно-службової діяльності були предметом наукового пошуку багатьох науковців, зокрема С. Газарян [10], Л. Гогіної [11], Н. Гончарук [12], В. Гриненко [13], Н. Драгомірецької [14], Т. Пахомової [15], О. Петренко [16], А. Сіцінського [17], С. Хаджирадевої [18], І. Шпекторен-

ка [19], М. Ярмистого [20], Л. Пашко розглядає рівень професіоналізму державних службовців як процес професійно-особистісного "розгортання" оцінюваного службовця у визначений період діяльності [21].

Системогенез державно-службової діяльності передбачає розвиток професійної компетентності державних службовців як однієї зі складових системогенезного процесу державно-управлінської діяльності, високого рівня готовності до виконання функцій держави, що відбувається в результаті їх професійного зростання. В. Олуйко інтерпретує державно-службову діяльність як фактор стабілізації кадрових процесів у державному управлінні України, що можливий за умови формування інституту кадрового резерву, вдосконалення системи професійної освіти державних службовців та визначення вимог до професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів України на сучасному етапі [22]. Цій тематиці останнім часом присвячено чимало наукових публікацій: А. Баштанник, В. Баштанник [23; 24; 25], Н. Липовської [26], С. Серьогіна [27], І. Сурай [28].

У державно-службовій діяльності науковці визначають проблематику формування, розвитку, вдосконалення професіоналізму управлінців. Так, дослідники О.Д. Лазор та О.Я. Лазор відносять до професійної діяльності осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті і практично виконують завдання і функції держави. Складовою професійної діяльності державних службовців ці автори вважають надання послуг. До засобів діяльності науковці відносять внесення пропозицій з відповідних питань, прийняття рішень, узгодження й підписання документів у межах власної компетенції, виконання обов'язків представництва підрозділу з певних питань, участь у нарадах, отримання необхідної інформації для виконання завдань і функцій [29]. Державно-службова діяльність охоплює професійну діяльність службовців та низку інших складових, які нормативно, функціонально, компетенційно не завжди враховані, але чинять вагомий вплив на здійснення державно-управлінської діяльності.

З огляду на викладене доцільно звернутися до досліджень, в яких розглядаються проблеми психологічної готовності до державно-службової діяльності в різних соціально-економічних сферах. Рівень та межі дослідження щойно зазначеної теми досить ґрунтовно висвітлюють В. Корнещук та С. Яворський. Вони підкреслюють, що для розуміння процесів формування готовності особистості до професійної діяльності слід розглянути сам феномен "професійна діяльність". Так, вживаючи термін "трудова діяльність", науковці аналізують визначення професійної діяльності у працях інших дослідників, характеризують підходи до розкриття цього феномену і виокремлюють три аспекти трудової діяльності: а) предметно-діючий, що охоплює процес запланованої зміни людиною предмета праці за допомогою певних засобів; б) фізіологічний, що проявляється у функціях людського організму; в) психологічний, що включає усвідомлення цілі та її здійснення, а також низку психологічних явищ — увага, воля, інтелектуальні властивості [30].

На наш погляд, дещо суперечливим у контексті концепту системогенезу є визначення професійної діяль-

ності як складного багатознакового об'єкта, інтегруючим компонентом якої є суб'єкт праці, що здійснює взаємодію всіх компонентів системи з урахуванням розмаїття ознак, які відбивають її специфіку (А. Ліненко, 1998) [31]. Суперечність полягає в тому, що суб'єкт не завжди може бути інтегруючим компонентом, тобто невід'ємною частиною об'єкта, адже це суперечить характеру взаємозв'язку і взаємодії у системі "суб'єкт-об'єкт", їх природі, місії та функціям за визначенням. Оскільки не відомо, яка система мається на увазі, то складно зрозуміти яку взаємодію, яких системних компонентів і яким чином здійснює суб'єкт праці — людина.

В якості дослідницького інструментарію для вивчення професійної діяльності А. Ліненко пропонує праксеологічний підхід й оперує таким поняттям, як "досконала професійна праця" з такими її сферами: визначення мети, прогнозування, планування, preparatoція, інвіліяція тощо [32]. Судячи з логіки й викладу змісту останніх, тут має місце певна термінологічна неточність, оскільки у вищезгаданому контексті під сферою, скоріше всього, можна зрозуміти складові досконалої професійної діяльності. Хоча кожна зі складових як напрям діяльності — цілепокладання, прогнозування, планування — безумовно, можуть бути окремою сферою досконалої професійної діяльності.

Розглядаючи компоненти досконалої професійної праці, А.Ф. Ліненко вносить до змісту процесу визначення мети етап програмування діяльності, пошук засобів "оволодіння метою", оцінка особистого сенсу зусиль та наявність ефекту від власних професійних дій.

До прогнозування віднесено "передбачення вирішення мети", що ґрунтується на формуванні гіпотез, методах моделювання, процедурах оцінювання. Також до прогновної роботи включено "визначення порядку та послідовності професійних дій і терміну виконання", що, на наш погляд, слід віднести до етапу програмування під час визначення мети.

Така сфера, як "preparatoція", передбачає усебічний детальний аналіз подальшої діяльності та внесення до неї свідомого вдосконалення. На наш погляд, тут теж існує певна змістовна невідповідність, оскільки на основі аналізу подальшої діяльності робиться прогноз щодо можливих варіантів її здійснення. Цей термін набуває адекватного сприйняття, якщо під preparatoцією за визначенням зрозуміти аналіз видів робіт, які необхідно здійснити у процесі діяльності. За цих умов створюється можливість деталізувати роботи, встановити можливі неузгодження під час їх виконання та внести необхідні правки й уточнення.

У рамках складової під назвою "інвіліяція" реалізуються організаційні заходи, які мінімізують опіку й тиск на оточуючих під час роботи.

На нашу думку, виокремлення вищезгаданих складових системогенезу державно-службової діяльності має досить умовний характер і потребує більш чіткого визначення в контексті системи професійної діяльності — "людина-людина", "людина-знакова система", "людина-технічна система", "людина-біологічна система" або конкретної професії. Адже залежно від типу зворотного зв'язку, характеру й терміну взаємодії між суб'єктом і об'єктом праці в цих системах залежить наявність та актуальність тих чи інших компонентів про-

фесійної діяльності. Важливими також у системогенезі державно-управлінської діяльності є параметри суб'єкта праці — людини, тобто її кваліфікація, вік, досвід, психофізіологічний стан і характеристики об'єкта праці — професійної діяльності, тобто її вид, складність, термін існування, інноваційність. Слід додати, що в окремих професіях системи "людина-людина", зокрема, пов'язаних із наданням психологічної допомоги, існують стандарти діяльності фахівця, принципи її регламентації і морально-етичні норми й вимоги до самого працівника. Необхідною умовою ефективної професійної діяльності, на думку В. Духневича, слугує змога актуалізувати власні потенції, здібності та можливості [33]. Це забезпечується таким внутрішнім станом професіонала як "психологічне благополуччя", що використовується для позначення стану, не пов'язаного з переживанням стресу, певного особистісного чи професійного погіршення. Воно є психологічним поняттям, що допомагає особистості оцінювати власне життя з когнітивних позицій та емоційного стану. Ситуація із розкриттям характеру взаємодії суб'єкта і об'єкта праці ускладнюється тим, що, на погляд Б. Федоришина, в окремих концепціях абсолютизується роль професійних інтересів і ставлення до професії як основний психологічний фактор формування професійної придатності особистості [34].

З огляду на викладене доцільно розглянути закономірності процесу засвоєння професійної діяльності (В. Шадриков), які формують системогенез державно-управлінської діяльності як розвиток основних його складових [35]: а) цілей діяльності (необхідність цієї роботи зумовлена тим, що ціль визначає спосіб та характер діяльності, структуру останньої та дії в межах її реалізації, які підпорядковані підцілям. Також ціль діяльності має два аспекти: в одному міститься задача або завдання, а в іншому — образ майбутнього результату. Фактором встановлення цілі-завдання є мотивація, а чинниками для отримання цілі-образу є уявлення про результат роботи та окремі дії); б) інформаційної основи як сукупності інформаційних ознак предметних і суб'єктивних умов державно-управлінської діяльності (оскільки інформаційні ознаки відмінні для різних професій, то й інформаційна основа діяльності поділяється на матеріальну та ідеальну. Матеріальна включає професійно важливу інформацію у вигляді сигналів, а ідеальна наповнена образами цих сигналів та їх значенням); в) виконавчої частини діяльності, яка проявляється в інтелектуальних або сенсомоторних діях (обидві категорії дій актуалізуються та закріплюються шляхом навчання й утворення нейрофізіологічної основи навичок); г) професійно важливих якостей, які виокремлюються у підсистему індивідуальних якостей особистості під час взаємодії.

На нашу думку, в наукових положеннях В. Шадрикова мова йде не стільки про закономірності, скільки про один з варіантів налагодження професійної діяльності. Щодо двох аспектів цілей діяльності, зауважимо, що відбулось зміщення акцентів у розумінні цілей та місії діяльності, оскільки ціль визначає те, що або чого ми маємо досягти, а місія — те, що й чому ми маємо робити, і в який спосіб. Мотивація ж слугує інтегративним фактором як під час досягнення цілі, так і під час виконання місії.

Теза щодо цілі-образу як уявлення про результат та дії з його досягнення теж є дискусійною, оскільки це зумовлено специфікою різних видів діяльності. У професіях, пов'язаних, наприклад, із комп'ютерною технікою та програмно-апаратним забезпеченням, результат діяльності відомий і чітко параметризований на рівні стандарту якості певної продукції, так само як і прописано дії та види робіт, які необхідно здійснювати. Інша справа, коли мова ведеться про професійну діяльність, пов'язану із творчістю, винахідництвом або інноваціями [36; 37; 38]. За цих умов дійсно ціль державного службовця може формуватися у вигляді певного образу та з приблизним переліком необхідних робіт. Додамо, що висловлені зауваження не знижують цінності наукового доробку вищезгаданих дослідників, а, навпаки, свідчать про складність феномену системогенезу державно-управлінської діяльності та наявність прогалин в його дослідженні.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

На підставі здійсненого дослідження відповідно до поставлених мети та завдань можна зробити такі висновки:

Державно-управлінській діяльності притаманна ціла низка ознак, які мають функціональний, організаційний, соціальний характер, та загалом системний характер. Враховуючи суб'єктну-об'єктну складову державно-управлінської діяльності, з'ясовано, що це системне утворення у складі інших складніших системних утворень, а саме системи державного управління, системи публічного управління. Системогенез як парадигма державного управління має на меті розкрити еволюційні зміни у розвитку сфери державного управління, виявити складні системні утворення у сфері державного управління з позиції їх системогенезного впливу на систему державного управління загалом, розкрити можливості для формування нових підсистем та складових елементів державного управління, виявити критерії та їх впливи на розвиток державного управління.

Доведено, що одними з необхідних умов формування парадигми державно-управлінської діяльності мають бути ознаки системних утворень, їх функціонування та розвиток. Тому застосування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності є актуальним напрямом дослідження зазначеної проблематики з позиції динаміки та розвитку загалом публічного управління. Систематизація процесів державно-управлінської діяльності, передумов до її виникнення (правових, організаційних, функціональних, психологічних та інших), забезпечення їх діяльності, принципів здійснення державно-управлінської діяльності, здійснення її оцінки, формування кадрової політики та інші елементи системи державно-управлінської діяльності становить теоретико-методологічну основу для формування системогенезу як парадигми державно-управлінської діяльності.

Література:

1. Липовська Н.А Системогенез державної служби: теоретичні підходи [Електронний ресурс]. — Режим

доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/dums_konf_2015/pdf/510.pdf

2. Акімов О. О. Психологічні аспекти проявів корупції в державному управлінні / О.О. Акімов // Державне управління: теорія та практика. — 2014. — № 1. — С. 181—188.

3. Карпа М. І. Функціональний підхід до поняття посади державної служби / М.І. Карпа // Ефективність держ. управління (текст): зб. наук. пр. ЛРІДУ НАДУ, 2014. — Вип. 40. — С. 432—440.

4. Словник системного аналізу проблем державного управління. — Київ: вид-во НАДУ при Президентіві України, 2006. — С. 71 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/f4a14404-2b5a-4031-968c-c95c5a50b4c5.pdf

5. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: Колективна монографія / Кол. авт.; за заг.ред. Р.М. Плюща. — К.: РІДНА МОВА, 2016. — 744 с., С. 224.

6. Кадрова політика і державна служба: конспект лекцій / Уклад. В.М. Сороко. — К.: НАДУ, 2009. — 104 с.

7. Концепція сучасної державної кадрової політики України: наук. вид. — К.: Вид-во НАДУ, 2006. — 56 с.

8. Оболенський О.Ю. Державна служба: підручник / О.Ю. Оболенський. — К.: КНЕУ, 2006. — 472 с.

9. Ківалов С.В. Організація державної служби в Україні: навч. метод. посіб. / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла. — Одеса: Юридична література, 2002. — 328 с.

10. Газарян С.В. Професіоналізація служби в органах місцевого самоврядування: зміст, форми та методи: автореф. дис. ... доктора наук за спеціальністю 25.00.03. / С.В. Газарян. К., 2011. — 36 с.

11. Гогіна Л.М. Компетенції та компетентності в державній службі України: до проблеми понятійного апарату [Електронний ресурс] / Л.М. Гогіна // Державне управління: теорія та практика. — 2007. — № 2. — Режим доступу: www.academy.gov.ua/ej6/txts/08glmpa.htm

12. Гончарук Н.Т. Керівний персонал у сфері державної служби України: формування та розвиток / Н.Т. Гончарук — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2007. — 239 с.

13. Гриненко В. Аналіз функцій вищих керівних кадрів державного управління як необхідна умова проектування моделей професійної компетентності та підготовки / В. Гриненко // Вісн. НАДУ. — 2005. — № 4. — С. 97—106.

14. Драгомирецька Н. Основні функції і повноваження керівника апарату як основа профілю професійної компетентності [Електронний ресурс] / Н. Драгомирецька // Публічне управління: теорія та практика. — 2012. — № 1 (9).

15. Пахомова Т.І. Інноваційні процеси в системі державної служби в контексті сучасних викликів розвитку суспільства [Електронний ресурс] / Т.І. Пахомова // Наукові записки Інституту законодавства Верховної ради України. — 2010. — № 3. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nzizvru/2010_3/p3_36.html

16. Петренко О.С. Методики оцінювання рівня відповідності професійно-кваліфікаційним вимогам державних службовців та посадових осіб місцевого самовря-

дування в Україні [Електронний ресурс] / О.С. Петренко // Державне управління та місцеве самоврядування. — 2010. — № 4. — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2010_4/10posmsu.pdf.

17. Сіцинський А.С. Професіоналізм управлінської діяльності [Електронний ресурс] / А.С. Сіцинський // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). — 2010. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnudpsu/2010_2/Sicinskiy.pdf.

18. Хаджирадєва С. Мовна і мовленнєва компетенція та компетентність державних службовців у контексті вивчення їх готовності до професійно-мовленнєвої комунікації / С. Хаджирадєва // Вісник НАДУ при Президентіві України. — 2004. — № 4. — С. 450—454.

19. Шпекторенко І.В. Професійна мобільність державного службовця: монографія / І.В. Шпекторенко. — Д.: Монолит, 2009. — 242 с.

20. Ярмистий М.В. Професійна та соціальна компетенція державних службовців [Електронний ресурс] / М.В. Ярмистий. — Режим доступу: <http://srpk.cv.ua/122.php>

21. Пашко Л.А. Людські ресурси у сфері державного управління: теоретико-методологічні засади оцінювання: монографія / Л.А. Пашко. — К.: Вид-во НАДУ, 2005. — 237 с.

22. Олуйко В. М. Державна служба як механізм державного управління у громадянському суспільстві / В. М. Олуйко // Управління сучасним містом. — 2004. — № 7-9 (15). — С. 64—70.

23. Баштанник А.Г. Організаційні засади формування інтегрованих систем публічного управління в контексті європейського інтеграційного процесу / А.Г. Баштанник, В.В. Баштанник // Науковий вісник Академії муніципального управління [Текст]. — 2012. — № 4 — С. 15—26. — (Серія "Управління").

24. Баштанник В. Структурні характеристики та тенденції організаційного розвитку національних систем публічного управління в умовах сучасних євроінтеграційних процесів / В. Баштанник // Вісн. НАДУ. — 2009. — № 1. — С. 5—16.

25. Баштанник В. Трансформація державного управління в контексті європейських інтеграційних процесів: монографія / В.В. Баштанник. — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2010. — 390 с.

26. Липовська Н.А. Інтерпретація концепту "державна служба": методологічна полеміка [Електронний ресурс] / Н.А. Липовська // Держ. упр. та місц. самоврядування: зб. наук. пр. / Редкол.: С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2011. — Вип. 3 (10). — Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2011_3/11Inasmp.pdf

27. Серьогін С.М. Державний службовець у відносинах між владою і суспільством: монографія / С.М. Серьогін. — Д.: ДРІДУ НАДУ, 2003. — 454 с.

28. Сурай І.Г. Формування та розвиток еліти в державному управлінні: історія, методологія, практика: монографія / І.Г. Сурай. — К.: ЦП "КОМПРИНТ", 2012. — 332 с.

29. Лазор О.Д. Державна служба в Україні: (Публічна служба). навч. посіб. / О.Д. Лазор, О.Я. Лазор. — К.: Дакор, КНТ, 2006. — 472 с.

30. Корнешук В.В. Проблема готовності до професійної діяльності в сучасних дослідженнях / В. В. Корнешук, С.Х. Яворський // Наука і освіта. — 2003. — № 1— С. 21—24.

31. Ліненко А.Ф. Професійна діяльність та готовність до неї / А.Ф. Ліненко // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. — 1998. — № 2. — С. 168—170.

32. Там само.

33. Духневич В.М. Психологічне благополуччя професіонала як умова його ефективної діяльності (на прикладі професії психолога): автореф. дис.... канд. психол. наук / В.М. Духнович — К., 2002. — 20 с.

34. Федоришин Б.О. Психолого-педагогічні основи професійної орієнтації: автореф. дис.... д-ра пед. наук. — К., 1996. — 50 с.

35. Шадриков В.Д. Деятельность и способности / В.Д. Шадриков. — М.: Логос, 1996. — 320 с.

36. Акімов О.О. Концепт системогенезу професійної діяльності державних службовців / О.О. Акімов // Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 23. — С. 133—138.

37. Акімов О.О. Функціональні чинники системогенезу професійної діяльності державних службовців. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 24. С. 68—74.

38. Акімов О.О. Робастність системи професійної діяльності державних службовців: системогенезний контекст. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 5. С. 104—109.

References:

1. Lipovskaya, N.A. (2015), "System-generated service: theoretical approaches", [Online], available at: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/dums_konf_2015/pdf/510.pdf (Accessed 19 Jan 2020).

2. Akimov, O.O. (2014), "Psychological aspects of corruption in public administration", *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka*, [Online], vol. 1, pp. 181-188, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2014_1_23 (Accessed 19 Jan 2020).

3. Karpa, M.I. (2014), "Functional Approach to the Concept of Positions of the Civil Service", *Efficiency of State Management (text): Zb.nauk. LEADU NADU under the President of Ukraine*, Vol. 40. pp. 432—440.

4. NADU under the President of Ukraine (2006), "A glossary of a systemic problem concerning management", [Online], available at: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Encycloped_vydanniy/f4a14404-b5a-4031-968c-c95c5a50b4c5.pdf (Accessed 19 Jan 2020).

5. Pluscch, R.M. (2016), *Mistseve samovriaduvannia v umovakh detsentralizatsii vlady v Ukraini* [Local self-government in the conditions of decentralization of power in Ukraine], RIDNA MOVA, Kyiv, Ukraine.

6. Soroko, V. M. (2009), *Kadrova polityka i derzhavna sluzhba: konspekt lektsii* [Personnel policy and public service: lecture notes], NADU, Kyiv, Ukraine.

7. NADU (2006), *Kontseptsiiia suchasnoi derzhavnoi kadrovoi polityky Ukrainy* [The concept of the modern state personnel policy of Ukraine], NADU, Kyiv, Ukraine.

8. Obolenskyi, O. Yu. (2006), *Derzhavna sluzhba* [Public service], KNEU, Kyiv, Ukraine.

9. Kivalov, S. V. and Bila, S.V. (2002), Orhanizatsiia derzhavnoi sluzhby v Ukraini [Organization of the civil service in Ukraine], Yurydychna literatura, Odesa, Ukraine.
10. Hazarian, S.V. (2011), "Professionalization of service in local self-government", Ph.D. Thesis, Public Administration, Kyiv, Ukraine.
11. Hohina, L.M. (2007), "Competences and competencies in the civil service of Ukraine: to the problem of conceptual apparatus", Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka, vol 2, available at: www.academy.gov.ua/ej6/txts/08glmpa.htm (Accessed 19 Jan 2020).
12. Honcharuk, N.T. (2007), Kerivnyi personal u sferi derzhavnoi sluzhby Ukrainy: formuvannia ta rozvytok [Management personnel in the sphere of the civil service of Ukraine: formation and development], DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine.
13. Hrynenko, V. (2005), "Analysis of the functions of senior management in public administration as a necessary condition for designing models of professional competence and training", Visn. NADU, vol. 4, pp. 97—106.
14. Drahomyretska, N. (2012), "Main functions and powers of the head of the apparatus as the basis of the profile of professional competence", Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka, vol. 1 (9).
15. Pakhomova, T.I. (2010), "Innovative processes in the civil service system in the context of contemporary challenges of society development", Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi rady Ukrainy, vol. 3, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nzizvru/2010_3/p3_36.html (Accessed 19 Jan 2020).
16. Petrenko, O.S. (2010), "Methods of assessing the level of compliance with the professional and qualification requirements of civil servants and officials of local self-government in Ukraine", Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia, vol. 4, available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2010_4/10posmsu.pdf (Accessed 19 Jan 2020).
17. Sitsynskiy, A.S. (2010), "Professionalism of management activity", Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo), available at: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nnudpsu/2010_2/Sicinskiy.pdf (Accessed 19 Jan 2020).
18. Khadzhyradieva, S. (2004), "Language and speech competence and competence of civil servants in the context of studying their readiness for professional-speech communication", Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrainy, vol. 4, pp. 450—454.
19. Shpektorenko, I.V. (2009), Profesiina mobilnist derzhavnoho sluzhbovtzia [Professional mobility of a civil servant], Monolyt, Dnipro, Ukraine.
20. Yarmystyi, M.V. (2020), "Professional and social competence of civil servants", available at: <http://cppk.cv.ua/122.php> (Accessed 19 Jan 2020).
21. Pashko, L.A. (2005), Liudski resursy u sferi derzhavnoho upravlinnia: teoretyko-metodolohichni zasady otsiniuvannia [Human resources in public administration: theoretical and methodological principles of evaluation], Vyd-vo NADU, Kyiv, Ukraine.
22. Oluiiko, V.M. (2004), "State service as a mechanism of public administration in civil society", Upravlinnia suchasnym mistom, vol. 7—9 (15), pp. 64—70.
23. Bashtannyk, A.H. and Bashtannyk, V.V. (2012), "Organizational bases of formation of integrated systems of public management in the context of the European integration process", Naukovyi visnyk Akademii munitypalnoho upravlinnia, vol. 4, pp. 15—26.
24. Bashtannyk, V. (2009), "Structural characteristics and tendencies of organizational development of national systems of public management in the conditions of modern European integration processes", Visn. NADU, vol. 1, pp. 5—16.
25. Bashtannyk, V. (2010), Transformatsiia derzhavnoho upravlinnia v konteksti yevropeyskykh intehratsiynkykh protsesiv [Transformation of Public Administration in the Context of European Integration Processes], DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine.
26. Lypovska, N.A. (2011), "Interpretation of the concept of "public service": methodological controversy", Derzh. upr. ta mist. Samovriaduvannia, vol. 3 (10), available at: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2011_3/11inasmp.pdf (Accessed 19 Jan 2020).
27. Serohin, S.M. (2003), Derzhavnyi sluzhbovets u vidnosynakh mizh vladoiu i suspilstvom [Civil servant in relations between government and society], DRIDU NADU, Dnipro, Ukraine.
28. Surai, I.H. (2012), Formuvannia ta rozvytok elity v derzhavnomu upravlinni: istoriia, metodolohiia, praktyka [Design and development of the elite in public administration: history, methodology, practice], TsP "KOMPRYNT", Kyiv, Ukraine.
29. Lazor, O.D. (2006), Derzhavna sluzhba v Ukraini: (Publichna sluzhba) [Public service in Ukraine: (Public service)], Dakor, KNT, Kyiv, Ukraine.
30. Korneshchuk, V.V. and Yavorskyi, S. Kh. (2003), "The problem of readiness for professional activity in modern research", Nauka i osvita, vol. 1, pp. 21—24.
31. Linenko, A.F. (1998), "Professional activity and readiness for it", Visnyk Odeskoho instytutu vnutrishnikh sprav, vol.2, pp. 168—170.
32. Linenko, A.F. (1998), "Professional activity and readiness for it", Visnyk Odeskoho instytutu vnutrishnikh sprav, vol.2, pp. 168—170.
33. Dukhnevych, V.M. (2002), "Psychological well-being of a professional as a condition of his effective activity", Ph.D. Thesis, Psychology, Kyiv, Ukraine.
34. Fedoryshyn, B.O. (1996), "Psychological and pedagogical bases of professional orientation", Ph.D. Thesis, Pedagogy, Kyiv, Ukraine.
35. Shadrykov, V.D. (1996), Deiatelnost y sposobnosti [Activities and abilities], Lohos, Moskva, Russia.
36. Akimov, O. (2018), "The concept of the system genesis of the professional activities of public servants", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 23, pp. 133—138.
37. Akimov, O. (2018), "Functional factors of the system genesis of the professional activities of civil servants", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 24, pp. 68—74.
38. Akimov, O. (2019), "The robustness of the system of professional activity of public employees: systemogenesial context", Investytsiyi: praktyka ta dosvid, vol. 5, pp. 104—109.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2020 р.